

Nasjonalt fagskoleråd, rådsmøte 7/2024

Dato: 03.12.2024, klokken 10.00-15.30

Sted: Thon Hotel Slottsparken, Oslo

Faste saker

Sak A	Godkjenning av møteinnkalling	Vedtak
Sak B	Godkjenning av dagsorden	Vedtak
Sak C	Referat fra rådsmøte	Vedtak
	Saksdokumenter: Protokoll fra rådsmøte 22.10.2024	
Sak D	AU orienterer	

Ordinære saker

Start	Slutt	Total	Saks nr.	Beskrivelse	Sakstype
10:00	10:05	00:05	A-C	Velkommen og godkjenning av saker	Faste saker
10:05	10:10	00:05		AU orienterer	Orientering
10:10	10:40	00:30		Veileder for fagområdeakkreditering	Orientering
10:40	11:10	00:30		Ordninger for høyere yrkesfaglig utdanning i HK-dir	Orientering
11:10	11:25	00:15		Budsjett 2025	Vedtak
11:25	11:30	00:05		Studietur 2025	Vedtak
11:30	11:40	00:10		Studentombud - forslag hørings svar	Vedtak
11:40	12:30	00:50		Lunsj	
12:30	13:15	00:45		Studiebarometeret for fagskolestudenter	Diskusjon
13:10	13:40	00:30		Nasjonale planer -Rammeplaner	Diskusjon
13:40	13:55	00:15		Cedefop Implementation of the EU27 + national plans for VET	Orientering
13:55	14:10	00:15		Pause	
14:10	14:55	00:45		Strategi for binærsystem	Orientering
14:55	15:25	00:30		Erfaringer fra flyktningprosjektene i HYU	Orientering

Referat rådsmøte 22.10.2024

Til stede

Arvid Ellingsen	LO
Trude Tinnlund	LO
Anja Johansen	FFF
Aage Alexander Foss	FFF
Tord Hauge	NHO
Målfrid Rønnevik (til kl. 12.00) (vara)	NHO
Odd Joar Svensson	KS
Helene Ytteborg (vara)	Virke
Trond Bergene	Spekter
Elin Dahling	HØY
Ketil Solbakke	HØY
Ingeborg Lovise Tyse	Utdanningsforbundet
Einar Hanisch	YS
Marthe Dirdal	Kompetanseforbundet /FuN
Niklas Frogner (vara)	ONF
Ingrid Marie Aarre	ONF
Trine Røssevold	NFFL / KFF

Forfall

Thea Tuset	ONF
Margrete Gjessing	NHO
Brynjard Rønningen	KS
Kristine Bettum	Virke

Gjester

Ståle Ertzgaard	Trøndelag fylkeskommune
Carl Endre Espeland	HK-dir
Gry Eilen Bakke	HK-dir
Ingjerd Gaarder	HK-dir

Dagsorden

Sak A – Innkalling – godkjent

Sak B – Dagsorden – godkjent

Sak C – Referat fra rådsmøtet 17.09.2024 – godkjent

O-37/24 AU orienterer

AU orienterte om samling mellom nasjonale fagråd og Nasjonalt fagskoleråd i september. AU vil i fortsettelsen av samarbeidet invitere fagrådene til et møte i forbindelse med stortingsmeldingen.

Nasjonalt fagskoleråd er et rådgivende organ oppnevnt av Kunnskapsdepartementet.

HK-dir er sekretariat for fagskolerådet.

e-post: fagskoleradet@hkdir.no

Fagråd for tekniske fag har på oppdrag fra AU startet arbeidet med å skrive et hørings svar til forslag om ny autorisasjonsforskrift.

Leder i rådet har deltatt i møte i Nasjonalt forum for lærerutdanning og profesjonsutvikling, et stormøte med begge statsrådene og statssekretærer. Leder fikk blant annet poengtert viktigheten av fagskolen.

Interimsstyret for nytt fagråd for kreative fag er godt i gang. Saken behandles i desembermøtet. Leder deltok i Kompetansepolitisk råd 8. oktober hvor forsvarsdepartementet innledet. De har et stort udekket behov for kompetanse og ønsker å trappe opp antall studieplasser i høyere yrkesfaglig utdanning.

Rådsmøte i desember holdes i Oslo, etter møte er rådsmedlemmene invitert til julemiddag hos Kaffistova.

D-38/24 Senter for yrkesfag

Regjeringen oppretter et nasjonalt senter for yrkesfag som en enhet i Utdanningsdirektoratet, Molde. Senteret skal være en pådriver for nytenking og langsiktig strategisk arbeid for å øke kvaliteten i fag- og yrkesopplæringa. I tillegg skal senteret ha som mål å styrke samarbeidet mellom fag- og yrkesopplæringen i videregående opplæring og høyere yrkesfaglig utdanning. Rådet diskutert viktigheten av å koble seg på dette arbeidet i etableringen og sikre at senteret får ønsket effekt. Det er viktig at alle er klar over at det kommer et senter som skal være overordnet, unngå fragmentering og at alle drar i samme retning. Leder vil invitere de som blir senteransvarlig til en diskusjon med rådet.

V-39/24 Møtedatoer 2025

Vedtak: rådsmedlemmene vedtok følgende møtedatoer for 2025:

Møte	Dato	Møteform
Rådsmøte 1	Tirsdag 28. januar	Digitalt
Rådsmøte 2	Tirsdag 18. mars	Fysisk
Rådsmøte 3	Tirsdag 29. april	Fysisk
Rådsmøte 4	Tirsdag 3. juni	Digitalt
Rådsmøte 5+ studietur	9. - 11. september	Fysisk
Rådsmøte 6	Tirsdag 21. oktober	Digitalt
Rådsmøte 7	Tirsdag 2. desember	Fysisk

O-40/24 Regnskap per. september 2024

Nasjonalt fagskoleråd har 130 000 kr som det ikke er budsjettert aktiviteter for. Disse midlene blir ved årsskiftet tilbakeført til Kunnskapsdepartementet. 270 000 kr blir overført til evaluering av nasjonale planer.

D-41/24 Budsjett 2025

Rådet diskuterte innenlands vs. utenlands studietur. Det legges opp til en studietur til utlandet. Hvis det blir i Norge, så ble en studietur til Molde lansert som en mulighet til å koble seg på arbeidet med senter for yrkesfag. Det er vedtatt tre dager til studietur i sak V-39/24 møtedatoer 2025, dersom lang reisevei. Rådet diskuterte også mulighet for fysisk møte i forbindelse med den kommende stortingsmeldingen, i tillegg til midler til kampanje for 2025. Her ble det satt søkelys på beløpet og hva som er mulig å få til innenfor den gitte rammen.

O-42/24 Institusjonsakkreditering

Leder orienterte kort om institusjonsakkreditering og prosessen videre med å sende vilkår for akkrediteringen på høring før de blir fastsatt i fagskoleforskriften. NOKUT har ansvaret for akkreditering, i tillegg til å utarbeide retningslinjer, prosedyrer, søkefrister og veiledere. Her poengterte rådsmedlemmene en endring som kom i siste oppdaterte veileder (1. september) for fagområdeakkreditering angående en endring for private fagskoler. Private fagskoler må blant annet sette av tilstrekkelige midler for å dekke innbetalte skolepenger på en sperret konto. Dette utløser en rekke utfordringer for de private fagskolene og NOKUT inviteres til rådsmøte i desember for å rydde opp i regelverkforståelsen.

D-43/24 AOF Norge konkur

Ingrid Marie Aare fra ONF innledet saken og rådet diskuterer hvordan studentene kan ivaretas på best mulig måte. Studentene må sikres en garanti for at en utdanning kan fullføres selv om det skulle skje noe uforutsett. Det ble pekt på felles studentsystem (FS) som en mulighet og koble denne til fagskolene, her får studenter tilgang til alle sine eksamener og vitnemål, selv om en utdanningsinstitusjon avsluttes. Leder oppsummerte med å avvente situasjonen til den kommende stortingsmeldingen publiseres og se om problemstillingen tas opp i meldingen.

D-44/24 Kostbart utstyr i helseutdanningen

Saken ble diskutert som et resultat av en henvendelse fra Nasjonalt fagråd for helse- og oppvekstfag. Carl Endre Espeland fra HK-dir og Ståle Ertzgaard innledet kort om henholdsvis Deloitte-rapportene om finansiering og hvordan fylkeskommunene opererer med hensyn til satsstrukturer. Ståle Ertzgaard sitter i arbeidsutvalget for fylkesnettverket og presenterte en oversikt over fylkeskommunenes satsstrukturer. Fylkeskommunene har ulike praksis når det gjelder satser og opererer med flat sats, sted / nett, tilpassede og differensiert struktur. Fylkeskommunene vurderer en felles utredning av kostnadsdrivere, i arbeidet ønsker fylkeskommunen å samarbeide med sektoren og tar gjerne imot innspill. Innledningen fra Carl Endre og Ståle gir i sum et svar på henvendelsen fra fagrådet og AU formulerer et formelt svar til fagrådet.

O-45/24 Kompetansestandarder for karriereveiledning / utdannings- og yrkesrådgivning i skolen

Gry Eilen Bakke og Ingjerd Gaarder orienterte om faglige kompetansestandarder HK-dir har utarbeidet på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet. Kompetansestandarder for karriereveiledning er tverrsektorielle og faglige standarder, ikke krav. Det er utviklet to sett: a) for karriereveilederen i skolen (ungdomsskole og videregående) og b) for læreren i faget utdanningsvalg. Avslutningsvis ble det poengtert at som karriereveileder skal du ikke gi så konkrete råd, men mer overordnet peke på mulighetene som er der ute. Karriereveilederen skal hjelpe eleven til selv å reflektere over de ulike valgene.

V-46/24 Høring - forslag til endringer i fagskoleloven om nasjonalt studentombud

Vedtak: Nasjonalt fagskoleråd nedsetter en arbeidsgruppe som utarbeider et forslag til høringssvar som behandles i rådsmøte 3. desember.

Referat slutt

Saker til rådsmøte 3. desember

O-47/24 AU orienterer

Til: Nasjonalt fagskoleråd

Fra: AU

Sak: [O-47/24](#)

Bakgrunn

Fast post.

- Referansegruppen til utvikling av et helhetlig system for kompetanse- og karriereutvikling (SKK)
- Utdanningskvalitetsprisen
- Rektormøte
- Fagskolekonferansen
- Kompetansepolitiskråd novembermøte
- Chain 5

O-48/24 Veileder for fagområdeakkreditering

Til: Nasjonalt fagskoleråd

Fra: Anna Svele, NOKUT

Sak: [O-48/24](#)

Bakgrunn

Nasjonalt fagskoleråd er et rådgivende organ oppnevnt av Kunnskapsdepartementet.

HK-dir er sekretariat for fagskolerådet.

e-post: fagskoleradet@hkdir.no

Anna Svele fra NOKUT orienterer nærmere om garanti- og forsikringsordningen som ble diskutert i forrige rådsmøte, med søkelys på kravet om at private fagskoler må sette av tilstrekkelige midler for å dekke innbetalte skolepenger på en sperret konto. Dette utløser en rekke utfordringer for de private fagskolene.

Lenke til veileder: [akkreditering-fagomrade-veileder_september-2024.pdf](#)

O-49/24 Ordninger for høyere yrkesfaglig utdanning i HK-dir

Til: Nasjonalt fagskoleråd

Fra: Else Kathrine Nesmoen, HK-dir

Sak: [O-49/24](#)

Bakgrunn

HK-dir jobber med en rekke saker knytte til høyere yrkesfaglig utdanning i 2024, og ønsker å orientere rådet om noen av disse sakene. Sakene vi løfter i dette møtet er bl.a.: utviklingsarbeidet knyttet til ordningen Utviklingsmidler for høyere yrkesfaglig utdanning, prosess med tildeling av nye studieplasser, ulike utredningsoppdrag som er under arbeid (ECTS og pedagogiske tilbud for fagskolelærere). Else Kathrine Nesmoen orienterer.

V-50/24 Budsjett 2025

Til: Nasjonalt fagskoleråd

Fra: AU

Sak: [V-50/24](#)

Bakgrunn

Rådet drøftet budsjettet på sitt forrige møte. Fremover vil arbeidet med stortingsmeldingen stå sentralt, sammen med etableringen av et nasjonalt senter for yrkesfag. På denne bakgrunn foreslår AU at rådet i 2025 prioriterer nasjonale aktiviteter. For å støtte opp under dette er foreslår AU at det settes av midler til planlegging av et rektormøte og en studietur innenlands. Med utgangspunkt i diskusjonene på forrige møte og de prioriterte oppgavene fremover, fremmer AU med dette budsjettforslaget under til vedtak.

Driftsinntekter		kr 3 000 000
Driftskostnader	Beskrivelse	
Lønn og sosiale kostnader	Løpende	kr 2 000 000
Møter	Januar-juni	kr 80 000
	Juli - desember	kr 80 000
Kampanje	Løpende	kr 305 000
Nasjonale fagråd - samling	Mars	kr 100 000
Studietur - Norge	September	kr 300 000
Rektormøte	November	kr 135 000
Sum andre driftskostnader		kr 3 000 000

Forslag til vedtak: Rådet vedtar budsjett for 2025.

V-51/24 Studietur 2025

Til: Nasjonalt fagskoleråd

Fra: AU

Sak: [V-51/24](#)

Bakgrunn

Rådet arrangerer en årlig studietur, for 2025 ønsker AU å prioritere nasjonale aktiviteter. Dette inkluderer blant annet det nye nasjonale senteret for yrkesfag som skal etableres i Molde, samt den kommende stortingsmeldingen om høyere yrkesfaglig utdanning. Medlemmene oppfordres til å foreslå relevante kandidater til arbeidsgruppen.

Forslag til vedtak: Nasjonalt fagskoleråd oppnevner en arbeidsgruppe som får ansvar for å utarbeide innhold og planlegging av turen. Arbeidsgruppen skal utarbeide et forslag til program, som legges frem for rådsmøtet den 12. mars 2025.

Første møte i arbeidsgruppen er onsdag 8. januar klokken 0900-1000.

V-52/24 Studentombud – forslag høringsvar

Til: Nasjonalt fagskoleråd

Fra: Arbeidsgruppen for høringsvar: Annelise Kiønig, Elin Dahling og Ingrid Marie Aarre

Sak: [V-52/24](#)

Bakgrunn

Rådet vedtok å nedsette en arbeidsgruppe for å svare på høring om nasjonalt studentombud. Arbeidsgruppen for høringsvar studentombud presenterer følgende forslag:

Nasjonalt fagskoleråd takker for muligheten til å svare på høringen om forslag til endringer i lov om høyere yrkesfaglig utdanning (fagskoleloven) – Nasjonalt studentombud.

Nasjonalt fagskoleråd er fornøyd med at det etableres et nasjonalt studentombud og at det plasseres i HK-dir. I tillegg ønsker rådet å kommentere tre spesifikke punkter i høringsforslaget.

3.1 Mandat

Nasjonalt fagskoleråd støtter at ombudet skal ha mulighet til å fremme saker direkte for fagskolenes styrer. Samtidig vil rådet understreke viktigheten av at prinsipielle saker først behandles gjennom rektor, da disse ofte krever grundig saksforberedelse og nøye vurdering av konsekvenser.

3.2 Plikt til å informere om studentombudet

Etter fagskoleloven § 9 tredje ledd bokstav d, fagskolestyrets ansvar for å gi nødvendig informasjon og veiledning til studenter. Nasjonalt fagskoleråd støtter Kunnskapsdepartementets presisering om at dette ansvaret også innebærer en plikt til å informere om studentombudet rolle og tilbud.

3.3 Ansettelse på åremål

Rådet støtter at studentombudet ansettes på åremål, da det sikrer ombudets uavhengighet. Rådet anbefaler at ombudet avgir halvårs- eller årsrapporter og fremmer saker direkte til institusjonenes styrer, spesielt i prinsipielle saker eller saker som går igjen på flere institusjoner. Rådet forventer at ombudet jobber systematisk med å analysere helhetsbilde og trender og informerer fagskolene om dette, i tillegg til å opprette en tett dialog med dem.

3.4 Taushetsplikt

Rådet støtter forslaget om å fjerne dobbeltreguleringen av taushetsplikten, så lenge taushetsplikten fortsatt ivaretas dersom studentombudet i fremtiden flyttes ut av forvaltningsorganet.

Forslag til vedtak: Rådet godkjenner høringssvaret slik det er presentert, og sekretariatet sender inn innen frist 15.12.

D-53/24 Studiebarometeret for fagskolestudenter

Til: Nasjonalt fagskoleråd

Fra: HK-dir, Terje Kolbu Jacobsen, Therese Røst (digitalt) og Carl Endre Espeland (digitalt)

Sak: [D-53/24](#)

Bakgrunn

I samband med overføringa av Studiebarometeret frå NOKUT til HK-dir, vurderer vi om det er mogleg å gå over til å gjennomføre eitt Studiebarometer i året - i praksis betyr det i første omgang Studiebarometeret for universitet og høgskular i 2025, og Studiebarometeret for fagskular i 2026.

Altså at ein går over til ein modell med kvar undersøking annankvart år. Saka skal opp til ny drøfting i leiargruppa i HK-dir 12. desember.

I forkant av dette ønsker HK-dir å hente inn perspektiv og tilbakemeldingar på endringsforslaget, særleg frå institusjonane (som per i dag er hovudmålgruppa for undersøkingane). Dette er hovudformålet med å ta opp saka i Fagskulerådet. Det er lagt opp til ei kort innleiing om saka, med diskusjon og innspel frå salen som hovudføremål. Me er særleg opptatt av å få perspektiv på fagskulane sine ønsker og behov ifm. hyppigheit, og ev. førespegla konsekvensar av å gå over til ein ny modell.

D-54/24 Nasjonale planer – Rammeplaner

Til: Nasjonalt fagskoleråd

Fra: Fredrik Sagafos (digitalt), HK-dir og Elin Dahling, HØY

Sak: [D-54/24](#)

Bakgrunn

Nasjonalt fagskoleråd har over en treårsperiode ledet arbeidet med å revidere nasjonale planer innen tekniske fag og helse og oppvekstfag. I perioden 2020-2023 har det blitt revidert 23 planer innen tekniske fag og 16 planer innen helse- og oppvekstfag. Som en del av dette prosjektet settes det nå ut en utredning for å kartlegge/evaluere bruken av disse planene i sektoren, og sektorens oppfattelse av planene. Evalueringen vil gjennomføres i løpet av våren 2025, og resultatet av denne vil bli presentert for nasjonal fagskoleråd. Fredrik Sagafos orienterer.

I forbindelse med et forslag om å erstatte nasjonale planer med nasjonale rammeplaner har styret i HØY innhentet tilbakemeldinger fra de offentlige fagskolene om endringsforslaget. Fristen for å gi tilbakemeldinger var satt til 13. oktober. Styret i HØY utarbeidet et notat til Nasjonalt fagskoleråd som en del av prosessen, Elin Dahling innleder til diskusjon.

Forslag om en overgang fra Nasjonale planer til Nasjonale rammeplaner

I dag utarbeider de Nasjonale fagrådene nasjonale planer for fagskolesektoren. Erfaringen med disse planene er at de blir preget av deltagerne i prosjektgruppen som utarbeider planene. Ved opprettelse av prosjektgrupper ønsker man deltakere fra aktuelt arbeidsliv og fra fagskoler. Den siste runden med revideringer av planer viser i tillegg at det er vanskelig å få deltakere fra arbeidslivet. Prosjektgruppens deltagere består derfor i hovedsak av fagpersoner fra enkelte fagskoler, og innholdet i de nasjonale planene er av den grunn preget av den enkelte skoles pedagogiske tilnærminger og deres tilgang på laboratorier, simuleringsmuligheter og fagmiljøets sammensetning. Videre gis det en rekke tilbud ved fagskolene som ikke er forankret i nasjonale planer. I tillegg oppleves planene for «styrende» slik at det gir lite rom for egne tilnærminger for å oppnå de samme læringsutbyttene. Det må også tas med i betraktningen at NOKUT avslår søknader der de lokale planenes læringsutbyttebeskrivelser ligger for tett opp til ordlyden i de nasjonale planene. De forventer lokale planer med større grad av lokal tilpasning. Resultatet av

dette er at enkelte fagskoler velger å ikke ta i bruk de nasjonale planene i arbeidet med etablering av nye, eller revisjon av eksisterende studieplaner.

Av den grunn vil en overgang til nasjonale rammeplaner være en bedre løsning da dette vil gi en større fleksibilitet for den enkelte fagskole for å oppnå de samme læringsutbyttene. Dette vil ikke forringe fagskoleutdanningenes kvalitet, men gi rom for bedre pedagogiske tilnærminger som vil åpne for en økt lokal tilpasning til arbeidslivets kompetansebehov og et tettere samarbeid med arbeidslivet i etableringen og revisjonen av studieplanene.

Forslag til formål med nasjonale rammeplaner for tilbud i fagskolene

Nasjonale rammeplaner for studieplaner og utdanningstilbud i fagskolene har som formål å sikre:

- **Jevn kvalitet:** De nasjonale rammeplanene skal underbygge at utdanningstilbudene ved den enkelte fagskole holder en jevn kvalitet. Uavhengig av hvilken fagskole eller region som leverer tilbudet skal det kunne støttes av den nasjonale rammeplanen.
- **Felles forståelse:** De nasjonale rammeplanene skal sikre at utdanningstilbud med samme navn har en tydelig og enhetlig forståelse av innholdet i studieplanen, slik at studentene kan få lik kompetanse uansett hvor de studerer.
- **Enhetlig struktur:** De nasjonale rammeplanene skal ha en struktur som legger til rette for at de lokale studieplanene er enhetlige og i samsvar med lov- og forskriftskrav.
- **Relevans og fremtidsrettet læring:** De nasjonale rammeplanene skal tilrettelegge for at studentene tilegner seg kunnskap, ferdigheter og kompetanse som er relevante for dagens og morgendagens arbeidsliv og samfunn.
- **Studentmedvirkning:** De nasjonale rammeplanene skal fremme studentdemokratiet slik at studentene vil ha reell medbestemmelse på studieplanarbeidet og innholdet i studiet.

Nasjonale rammeplaner

De nasjonale rammeplanene vil kunne være noe ulike for de ulike fagområdene (teknisk, helse, osv.). Forslaget til utforming av nasjonale rammeplaner vil være at de i hovedsak skal beskrive de overordnede læringsutbyttene i utdanningen. I tillegg kan det legges andre føringer som man mener er vesentlig for fagområdene, samt sikre en enhetlig struktur i planene.

Eksempel: Innhold i rammeplan for tekniske utdanningene på 120 stp.:

- *Overordnet læringsutbytte (O-LUB)*
- *Føring på at studieplanen skal inneholde realfag, kommunikasjon, ledelse, økonomi og markedsføring (LØM) på henholdsvis 10 stp. pr emne.*

- *Føring på at det skal være grunnlagsemner på til sammen 30 stp.*
- *Føring på at det skal være fordypningsemner på 50 stp.*
- *Det skal være et hovedprosjekt på 10 stp.*
- *Eventuelt andre vesentlige føringer som er aktuelle for de ulike utdanningene.*
- *Føringer på at planen skal tilfredsstillе internasjonale avtaler og bransjestandarder der det er aktuelt.*

De enkelte skolene vil da kunne utarbeide studieplaner med bakgrunn i overordnede læringsutbytter, og vil få en større påvirkning på innholdet i utdanningene.

Forslaget har vært ute på høring i de offentlige fagskolene i én måned. Det har kun kommet bifallende uttalelser, med enkelte presisjoner:

Det pekes på at den enkelte fagskole må kunne ha alternative oppdelinger av emner og formulere de overordnede læringsutbyttene noe annerledes som følge av lokale tilpasninger.

Det fremheves at forslaget om en ramme for de ulike typer emner er fornuftig, og at rammeplanen i eksempelet er godt.

Det presiseres videre at det blir viktig å komme fram til overordnet læringsutbytte og at felles O-LUB er sentralt å få på plass. O-LUB må være så vide og generelle at de kan passe for alle, samtidig må de være spesifikke nok til å gi mening, og de må tilfredsstillе alle krav fra NOKUT slik at de enkelt kan godkjennes. Her er det viktig å ha god kontakt med NOKUT, slik at muligheten for en slags generell godkjenning er utprøvd. Det er også viktig å få på plass en slags prosedyre for vedlikehold og oppdatering av O-LUB, selv om de må lages for å vare over tid.

Oppsummert ved én av fagskolene:

- *Positivt å kutte ut nasjonale planer*
- *Fornuftig med felles rammer*
- *Gode forslag til felles rammer*
- *Svært viktig at det blir gjort en god jobb med O-LUB*

O-55/24 Cedefop Implementation of the EU27 + national plans for VET: Nasjonalt fagskoleråd

Til: Nasjonalt fagskoleråd

Fra: Elin Daling, HØY

Sak: [O-55/24](#)

Bakgrunn

I oktober arrangerte Cedefop en workshop for å evaluere fremdriften i EU27+-landene med implementeringen av rådsanbefalingene om yrkesutdanning (Council recommendation on VET) og Osnabrück-erklæringen. Under workshopen gjennomgikk og validerte deltakerne Cedefops funn, basert på intervjuer med nasjonale interessenter gjennomført mellom april og juli 2024. Funnene ble kombinert med en analyse av tiltak rapportert av ReferNet, i samsvar med landenes nasjonale implementeringsplaner. Blant deltakerne var både europeiske og nasjonale interessenter, inkludert flere av dem som hadde deltatt i intervjuene.

Diskusjonene omhandlet blant annet hvordan interessenter vurderer fremdriften i sine land, variasjoner i oppfatninger, de største utfordringene for å oppnå prioriteringene, samt fremtidige satsingsområder. Resultatene fra workshopen vil bidra til utviklingen av en synteserapport og utformingen av politiske anbefalinger for videre arbeid.

Elin Daling orienterer.

Lenke til nasjonale implementeringsplaner (national plans for VET): [National Implementation Plans - Employment, Social Affairs & Inclusion - European Commission](#)

Lenke til rådsanbefalingene: [EUR-Lex - 32020H1202\(01\) - EN - EUR-Lex](#)

Lenke til Osnabrück erklæringen:

https://www.cedefop.europa.eu/files/osnabrueck_declaration_eu2020.pdf

O-56/24 Strategi for binærsystem

Til: Nasjonalt fagskoleråd

Fra: Arbeidsgruppe for strategi: Tord Hauge, Thea Tuset, Aage Alexander Foss, Elin Dahling, Arvid Ellingsen og John Øivind Eggesbø

Sak: [O-56/24](#)

Bakgrunn

I rådsmøte 23.04 ble Nasjonalt fagskoleråd oppfordret av Jens Bjørnåvold til å lage en strategi for HYU i et binært system. Jens Bjørnåvold utfordret rådet på å se fremover, gjerne helt frem mot 2035 og hvilken strategi som skal utvikles for en yrkesfaglig søyle.

Bjørnåvold stilte følgende spørsmål:

1. Hva skal legges i den yrkesfaglige søylen, hvilken funksjon skal den ha, hvilken institusjonell konsekvens har en slik utvikling? Hvordan går det videre og hva betyr det å styrke og utvikle?
2. Hvilken rolle skal fagskolen ha, hva skjer med mesterbrev, nye utdanning og det endrede kvalifikasjonsbehovet?

Mandat:

Arbeidsgruppen bør klargjøre hva som er forskjellen på et enhetlig system (paraplystruktur) og et binært system (parallellstruktur) og komme med en anbefaling på konsekvensen ved å innføre et binært system. Arbeidsgruppen bør også vise til hva andre land har gjort.

Rådet vedtok å nedsette en arbeidsgruppe med mandat som beskrevet over.

Arvid Ellingsen presenterer arbeidsgruppens synspunkter.

Veien til en egen selvstendig yrkesfaglig søyle

Nasjonalt fagskoleråd har vedtatt at rådet skal jobbe for å få på plass et binært utdanningssystem. Det innebærer at høyere yrkesfaglig utdanning skal inngå i en egen yrkesfaglig søyle helt til topps i utdanningshierarkiet.

Arbeidsgruppen har fått i oppdrag å utrede dette nærmere.

Arbeidsgruppen vil gå gjennom kvalifikasjonsrammeverket på ulike nivået, og tydeliggjøre noen åpenbare forskjeller på en høyere yrkesfaglig utdanning og en akademisk utdanning. Vi vil også si litt om hva som kjennetegner en yrkesfaglig søyle, som en egen definert struktur som er parallell eller ved siden av den akademiske utdanning. For å utvikle en egen yrkesfaglig søyle, må vi også tydeliggjøre hva som skiller dette fra den akademiske, og det må utvikles læringsutbyttebeskrivelser på et høyere nivå (6-7-8) enn dagens nivå (5).

Avslutningsvis vil vi komme med noen anbefalinger for veien videre til en egen, selvstendig yrkesfaglig søyle.

Innledning

Det norske utdanningssystemet og Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring må bygges om slik at høyere yrkesfaglig utdanning får en tydeligere plass i det norske utdanningssystemet.

Det nåværende norske utdanningssystemet hemmer vekst og utvikling i fagskolesektoren, og slik kan vi ikke ha det når det er stort og økende behov for kompetente fagarbeidere.

En ny innplassering i utdanningssystemet vil henge sammen med at høyere utdanning innen yrkesfag ikke lenger begrenses til nivå 5, 5.1 og 5.2 i Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring.

Vi trenger en tydelig gjennomgående yrkesfagvei som starter i grunnskolen, via videregående yrkesfag til et binært system i høyere utdanning. Et system med gode muligheter til å veksle mellom akademiske og yrkesfaglige studier – i begge retninger.

Med et binært, likeverdig system vil det i framtida være like naturlig å tenke høyere utdanning som yrkesfaglig erfaringsbasert som akademisk. Et slikt system vil bidra til å synliggjøre

yrkesfaglig utdanning som et attraktivt utdanningsvalg som ikke har overgang til akademia som eneste utviklingsvei. For at vi skal få nok kompetente fagarbeidere til fremtidens arbeidsmarked, må disse grunnleggende endringene gjennomføres slik at flere ser en karrierevei ved å velge en yrkesfaglig utdanning. I tillegg vil det føre Norge på linje med utviklingen i andre europeiske land.

Arbeidsgruppen legger til grunn at regjeringen vil følge opp anbefalingen fra NOKUT om å åpne opp Nasjonalt Kvalifikasjonsrammeverk for høyere yrkesfaglig utdanning på nivå over 5. NOKUT foreslår også at det utredes ulike administrative modeller for hvordan dette kan gjennomføres. Nasjonalt fagskoleråd støtter dette og vil i det følgende si litt om hvorfor Norge bør utvikle en egen selvstendig yrkesfaglig søyle, som går fra nivå 6 til 7 og 8.

Kvalifikasjonsrammeverkets ulike nivåer

Norge har i dag et nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk der de ulike høyeste nivåene kan beskrives slik:

- (I) høyere yrkesfaglig utdanning med en institusjonskategori i form av fagskoler som tilbyr utdanning på nivå 5.1 og 5.2 i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk.
- (II) høyere utdanning med flere institusjonskategorier som høyskoler, vitenskapelige høyskoler og universiteter som tilbyr utdanning på nivå 6.1 og 6.2, nivå 7 og nivå 8.

Høyere yrkesfaglig utdanning består av fagskoler som altså er innplassert på et eget nivå 5 i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk og de tilbyr fagskolegrad (5.1) og høyere fagskolegrad (5.2). Høyere utdanning var tidligere et eget binært utdanningsystem med et klart skille mellom akademiske (universiteter) og mer yrkesrettede utdanningsinstitusjoner (høyskoler). Skillet var formelt i den forstand at høyskolene frem til 1990-tallet bare kunne tilby høyere utdanning på nivå 6 (høgskolekandidat og dagens bachelorgrad). Etter hvert fikk de også tilby hovedfag eller mastergrad på nivå 7 og doktorgrad på nivå 8. De vitenskapelige høyskolene og universitetene har alltid kunnet tilby utdanning på alle nivåer fra nivå 6 til 8. Men i dag er dette skillet langt mer utydelig, siden de fleste institusjonene er i ferd med å bli universiteter. Tidligere fantes det også svært mange studietilbud som førte frem til høgskolekandidat (nivå 6.1), men i dag er det nesten ingen slike studier.

Descriptor/nivåbeskrivelse av kunnskap

Utdanning på to-årig fagskole på nivå 5.2 gir i dag **kunnskap** om begreper, teorier modeller, prosesser og verktøy som anvendes innenfor et spesialisert fagområde. Kandidaten kan også vurdere eget arbeid i forhold til gjeldende normer og krav, og gir innsikt i egne utviklingsmuligheter.

Utdanning på nivå 6.1 og 6.2 gir samme læringsutbytte og har identiske beskrivelser. Det som skiller utdanningen fra nivå 5.2 er at den gir kunnskap om sentrale temaer, og metoder innenfor

fagområde. I tillegg gir den kandidaten kunnskap i forsknings- og utviklingsarbeid innenfor fagområdet, og at kandidaten kan oppdatere sin kunnskap innenfor fagområdet.

Det er også forskjell på hva utdanningene er rettet mot. Høyere fagskolegrad på nivå 5.2 gir kjennskap til bransjens/yrkets historie, tradisjoner, egenart og plass i samfunnet.

Høgskolekandidat og bachelorgrad på nivå 6.1 og 6.2 gir kjennskap til fagområdets historie, tradisjoner, egenart og plass i samfunnet.

Descriptor/nivåbeskrivelse av ferdigheter

Utdanning på nivå 5.2 gir **ferdigheter** der kandidaten kan gjøre rede for sine faglige valg, reflektere over egen faglig utøvelse og justere denne under veiledning og kan finne og henvise til informasjon og fagstoff og vurdere relevansen for en yrkesfaglig problemstilling.

Utdanning på nivå 6.1 gir ferdigheter til å anvende faglig kunnskap på praktiske og teoretiske problemstillinger og gjøre rede for sine valg. På nivå 6.2 skal man i tillegg anvende relevante resultater fra forsknings- og utviklingsarbeid på praktiske og teoretiske problemstillinger og treffe begrunnede valg. Kandidaten skal også få ferdigheter til å vurdere fagstoff og knytte (6.1) eller fremstille (6.2) dette til en faglig problemstilling, og ikke til en yrkesfaglig problemstilling (nivå 5.2). Disse ferdighetene viser tydelig et skille mellom forskningsbasert utdanning og erfaringsbasert utdanning.

Descriptor/nivåbeskrivelse av kompetanse

Utdanning på nivå 5.2 gir kandidaten en **kompetanse** til å kunne planlegge og gjennomføre yrkesrettede arbeidsoppgaver og prosjekter alene og som deltaker i gruppe og i tråd med etiske krav og retningslinje og at kandidaten kan utveksle synspunkter med andre med bakgrunn innenfor bransjen/ yrket og delta i diskusjoner om utvikling av god praksis kan bidra til organisasjonsutvikling.

Utdanning på nivå 6 skiller seg fra nivå 5.2 ved at den gir kunnskap (6.1) eller innsikt (6.2) i relevante fag- og yrkesetiske problemstillinger. I tillegg er ikke kompetansen knyttet til yrkesrettede arbeidsoppgaver, men formulert som «varierte arbeidsoppgaver». På nivå 6.2 er det også et lengre tidsperspektiv for arbeidsoppgaver og prosjekter. Videre gir utdanning på nivå 6 kompetanse til å presentere sentralt fagstoff som teorier, problemstillinger og løsninger både skriftlig, muntlig og gjennom andre relevante uttrykksformer. Det er også her et skille i orientering. Fagskoleutdanning gir kompetanse til å utveksle synspunkter med andre med bakgrunn innenfor bransjen/ yrket, mens universitets- og høyskoleutdanning gir det sammen innenfor fagområder (og ikke bransje/yrke). Et siste skille går på at fagskoleutdanning gir kompetanse til organisasjonsutvikling, mens høyere utdanning gir kompetanse som gjør at kandidaten kjenner til nytenking og innovasjonsprosesser.

Lovverkets rammer

Kvalifikasjonsrammeverkets beskrivelse av læringsutbytte er også reflektert i fagskoleloven (Lov om høyer yrkesfaglig utdanning). Her heter det at fagskoleutdanning skal gi kompetanse som kan tas i bruk for å løse oppgaver i arbeidslivet uten ytterligere opplæringstiltak. Fagskoleutdanning skal være videre være praksisnær og imøtekomme behovet for kvalifisert arbeidskraft i samfunnet. Fagskoleutdanning skal bygge på kunnskap og erfaring fra ett eller flere yrkesfelt og være i samsvar med relevante pedagogiske, etiske, kunstfaglige og vitenskapelige prinsipper. Denne beskrivelsen avviker fra det som står i universitets- og høyskoleloven. Her heter det at høyere utdanning skal være basert på det fremste innenfor forskning, faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid og erfaringskunnskap. Utover dette står det ikke så mye om hva høyere utdanning skal være basert på. Men det står en del om hvilke oppgaver universitetene og høyskolene har. Eksempler på oppgaver utover det som er omtalt ovenfor, er at de skal utføre og formidle forskning og faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid, bidra til innovasjon og verdiskaping basert på resultater fra forskning og faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid og bidra til livslang læring og tilby etter- og videreutdanning.

Oppsummering av fagskoleutdanning og akademisk utdanning

Kandidater som tar høyere yrkesfaglig utdanning på nivå 5.2 skal ha et læringsutbytte som gir kunnskap om utviklingsmuligheter i arbeidet, og som er rettet mot bransjen og yrkets historie, egenart og plass i samfunnet. Kandidaten skal lære seg ferdigheter til å vurdere relevansen av utdanningen opp mot yrkesfaglige problemstillinger. Det skal gi kandidaten kompetanse til å kunne planlegge og gjennomføre yrkesrettede arbeidsoppgaver innenfor bransjen/ yrket og delta i diskusjoner om utvikling av god praksis som kan bidra til organisasjonsutvikling. Kandidater som tar høyere utdanning på nivå 6.1 og 6.2 skal ha et læringsutbytte som gir kunnskap om metoder og forsknings- og utviklingsarbeid innen fagområdet og som er rettet mot fagområdets historie, egenart og plass i samfunnet. Kandidaten skal lære seg ferdigheter til å anvende faglig kunnskap på praktiske og teoretiske problemstillinger, og vurdere fagstoff opp mot faglige problemstillinger. Dette skal gi kandidaten kompetanse til å planlegge og gjennomføre varierte arbeidsoppgaver innenfor fagområdet, og presentere sentralt fagstoff som teorier, problemstillinger og løsninger både skriftlig, muntlig og at kandidaten kjenner til fagstoff som kan bidra til nytenking og innovasjonsprosesser. Nasjonalt fagskoleråd er kjent med at flere toårige fagskoleutdanninger legger til grunn et læringsutbytte som går utover det som er rammen for 5.2. Videre at fagskoleutdanning gir en dypere forståelse av fagområdet enn det som ligger til grunn i dagens beskrivelse av læringsutbytte. Det er også slik at mange fagskolelærere vil bestride at de ikke gir en utdanning som for eksempel lærer studentene noe mer «enn å bidra til organisasjonsutvikling». Kandidater med høyere fagskolegrad (og også de med fagskolegrad) tilegner seg kunnskap, ferdigheter og kompetanse som gjør at de kan bidra til nytenking og innovasjon i arbeidslivet.

Nasjonalt fagskoleråd mener på dette grunnlag at det er lite som skal til for svært mange fagskoleutdanninger å komme opp på nivå 6 i kvalifikasjonsrammeverket. **Binært system basert på en parallellstruktur**

NOKUT ga Technopolis i 2018 i oppdrag å gjøre rede for utviklingstrekk i høyere yrkesfaglig utdanning i Europa. I sluttrapporten¹ beskrev Technopolis to ulike strukturer, som beskrev det faglige innholdet i de ulike fagskoleutdanningene i Europa. De kalte dette for «paraplystruktur» og «parallellstruktur».

En paraplystruktur består av læringsutbyttebeskrivelser (LUB) som spenner fra forskningsbasert kunnskap til erfaringsbasert kunnskap i et felles sett med nivåbeskrivelser av kunnskap, ferdigheter og formell kompetanse på **tværs** av utdanningstyper/descriptorer (som de benytter i Tyskland).

En parallellstruktur består av to ulike sett med læringsutbyttebeskrivelser (LUB), der det ene har hovedvekt på forskningsbasert kunnskap og den andre har hovedvekt på erfaringsbasert kunnskap. Nasjonalt fagskoleråd legger til grunn at høyere yrkesfaglig utdanning må være basert på en parallellstruktur. Et parallelt system vil i praksis handle om å utvide dagens nivåskildringer, med nivåskildringer som er tilpasset høyere yrkesfaglig utdanning på de respektive nivåene. Det vil speile utdanningssystemets inndeling i ulike sektorer. En parallellstruktur kan bidra til å gjøre høyere yrkesfaglig utdanning til en klarere og fullverdig utdanningsvei for fagutdanning helt generelt. Det vil også knytte utdanningene tettere opp til den kunnskapsbasen som er nedfelt i nivåskildringene for den søylen de hører hjemme i, avhengig av hvordan disse blir utformet. En parallellstruktur innebærer å utforme et parallelt sett deskriptorer som muliggjør å inkludere flere typer kvalifikasjoner på de høyere nivåene. Denne modellen anses også for å være den minst arbeidskrevende, og er den som ligger nærmest NKR slik rammeverket er utformet i dag. Det vil også tydeliggjøre forskjellene mellom de ulike utdanningsformene og deres fokus gjennom at den nye, kompletterende deskriptoren kan tilpasses fagenes karakter i stedet for å presses inn i en struktur som ikke nødvendigvis oppleves som hensiktsmessig.

Arbeidsgruppen vil også vise til at svært mange Europeiske land opererer med todelte høyere utdanningssystemer hvor universitetene lever side om side med institusjoner med klar yrkes- og profesjonsretting. Her har Tyskland vært ledende. De har utviklet en uavhengig pilar for yrkesopplæring, alt fra det tradisjonelle nivå 4-sertifikatet til nivå 5 (Fachhochschulen) til Berufs-Master-nivå 7. Allerede i 2012 ble det tyske mesterbrevet plassert på nivå 6 og dermed likestilt med den akademiske bachelorgraden. En lignende yrkessøyler har de i Sveits, men med den forskjellen at denne også inkluderer doktorgradsnivå (nivå 8 i det sveitsiske nasjonale kvalifikasjonsrammeverket for yrkesfag, tilsvarende nivå 8 i EQF).

Hvordan skal et binært system se ut?

¹ [Utredning om mulig parallell struktur i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring \(nokut.no\)](#)

Ombygging av utdanningssystemet

Inn med illustrerende modell av hele utdanningssystemet med to søyler her?

Forklarende illustrasjon av nye yrkesfaglige grader

Nivå	Grad	Skoleslag	Lengde år	Studiepoeng
8	Yrkesdoktor	Yrkeshøyskole	4	240?
7	Yrkesmaster	Yrkeshøyskole	2	120
6.1-2	Yrkesbachelor	Yrkeshøyskole	3	180
5.2	Høyere yrkesgrad	Yrkeshøyskole	2	120
5.1	Yrkesgrad	Yrkeshøyskole	1	60
5	Fagbrev	Videregående/lærebedrift	2	-
4	Vitnemål vgs.	Videregående	3	-

Etablering av yrkeshøyskole?

På sikt bør det være mulig med opprykk til en ny institusjonskategori. Vi har valgt å bruke “yrkeshøyskole”, men også “faghøyskole” kan være relevant.

Yrkeshøyskoler bør få samme mulighetene som distriktshøyskolene til å utvikle nye grader på et høyere nivå og til å etablere nye institusjonskategorier. Yrkeshøyskolene må få gode nok rammevilkår til å videreutvikle praksis og tilby en utdanning med hovedvekt på erfaringsbasert kunnskap, utviklingsarbeid og innovasjon. Den yrkesrelevante og praksisnære profilen i høyere Yrkesfaglig utdanning prioriteres i den videre utviklingen av yrkeshøyskolenes egenart.

Strategi for innføring av binært system

Vi vil presentere to strategier som forteller hvordan i kan se for oss at implementeringen av høyere nivåplassering i NKR kan se ut i HYU. I disse to scenarioene har vi tatt utgangspunkt i at det åpnes opp for en modell med dual system som utgangspunkt for innføringen av høyere NKR-nivå.

Alternativ I

Det er flere høyere yrkesfaglige utdanninger som i dag har en uformell plassering på nivå 6. Enkelte argumenterer også for at noen utdanninger er oppe på nivå 7 (se eksempler i problembeskrivelsen). Det er derfor naturlig å se for seg et scenario hvor det umiddelbart åpnes for innplassering på disse nivåene. Dette gjelder også mesterbrevsutdanningen.

I dette scenarioet ser vi for oss en umiddelbar åpning for HYU på nivå 6 og 7 i NKR, og at det åpnes opp for pilotprosjekter på nivå 8.

Det er viktig at vi har en klar ide om hvordan de generelle LUBene skal utformes i et slikt scenario. Det er viktig at det er rom for å revidere disse i oppstartsperioden slik at de kan justeres i tråd med hvordan implementeringen fungerer i praksis.

LUBene må være praktiskorienterte og yrkesrelevante. Derfor er det hensiktsmessig at partene er påkoblet i arbeidet med utformingen av ordlyden sammen med NOKUT, utviklingsledere og studenter på fagskolene. Vi kan tenke oss at dette er et arbeid det er viktig kjøres parallelt med lovarbeidet, slik at lover og forskrifter henger sammen med utvikling av rammeverket og i den anledning LUBene.

En viktig faktor for å utvikle spissede utdanninger på høyere nivå, er refleksjonskompetanse og læring som legger vekt på selvstendighet i faget. Dette må være sentrale elementer i utformingen av LUBer.

Ved en innføring, må infrastrukturen ved institusjonene være på en så måte at de er rustet til å håndtere de kvalitetskravene som følger med.

Kanskje kan vi se for oss at NOKUT sørger for en egen akkreditering som tillater institusjonen å utvikle og selvakkreditere utdanningene på høyere nivå enn NKR-nivå 5. I den anledning kan det være lurt å tenke seg en innføring av begrepet faghøyskole.

Det kan også tenkes at enkelte landsdekkende fag som er tilgjengelig på flere fagskoler, kan akkrediteres hos NOKUT sentralt i fall det eksisterer små nisjeskoler som utelukkende baserer drift og fagmiljø på disse utdanningene. I den sammenheng er det viktig å ta i bruk de nasjonale fagrådene og/eller de nasjonale planene i utviklingene av LUBene. Det er fortsatt viktig at de nasjonale planene har rom for justeringer tilpasset lokale kompetansebehov i den aktuelle bransjen.

Pilotene for nivå 8 må være prosjekter som utformes i tett samarbeid mellom fagskolene og arbeidslivet. Det er viktig at dette er prosjekter som baserer seg på innovasjon og utviklingsarbeid innenfor bransjer hvor kapasiteten og behovet for satsning står i sentrum for utvelgelse av pilotprosjekter. Det er naturlig at disse prosjektene på en eller annen måte er tilknyttet arbeidet ved sentrene for fremragende HYU.

Tidsplan kan se slik ut:

Forarbeid (1-2 år):

- Utvikling av lovverk
- Utforming av LUBer på nivå 6 og 7 i NKR
- Utforming av rammer for pilotprosjekter

Innføring (1 år):

- Behandling og innføring av lovverk
- Innføring av NKR ved å tilby akkreditering som faghøyskole
- Oppdatere de nasjonale planene hvor det er hensiktsmessig å justere i tråd med NKR
- Starte piloter for utdanninger på NKR-nivå 8 med fokus på innovasjon og utviklingsarbeid

Etterarbeid (2 år):

- Justere LUBene ved behov
- Åpne for at nisjeskoler kan søke hos NOKUT om akkreditering på de landsdekkende fagene på NKR-nivå 6 og 7 i tråd med nasjonale planer eller i samarbeid med nasjonale fagråd

Om 5 år?:

- Eventuelt innføre NKR-nivå 8

Oppsummering og videre anbefalinger på vei mot en egen yrkesfaglig søyle

Arbeidsgruppen vil vise til det tidligere arbeidet i Nasjonalt fagskoleråd som utredet hvilke fagskoleutdanninger som kan innplasseres på nivå 6 i kvalifikasjonsrammeverket med en tilføyet endret vurdering fra kunstfagskolene som ser at deler av faktisk læringsutbytte er på nivå 6 og at det er behov i fagfeltet for at de tilbyr utdanninger i et 'Lære hele livet' perspektiv på nivå 6, 7 og 8 Kunstfagskolene ble fagskoler i slutten av første tiår av dette milleniet. Da var det et krav at nivåbeskrivelsene skulle være på NKR nivå 5.2. I et åpnere perspektiv ser også disse utdanningene at deler av det faktiske læringsutbyttet er på nivå 6, ved at studentene har tilsvarende kunstnerisk utviklingsarbeid som en del av læringsutbyttet. Kunstnerisk utviklingsarbeid er kunstfagenes parallell til forskning i UH-loven. I en HYU parallell på nivå 6 vil nivåbeskrivelsene kanskje bruke andre begrep, men vil være tilnærmet identisk i innhold.

I kunstfagfeltet er det også et stort behov for kortere utdanninger i et 'Lære hele livet' perspektiv. Dette behovet er ikke dekket av UH sektoren og er et område hvor kunstfagskolene i stor grad vil kunne bruke eksisterende ressurser til å tilby utdanninger og emner på nivå 6,7 og 8. Studentene fra Kunstfagskolene bruker utdanningen på ulikt vis, noen etablerer seg med egen bedrift, andre kombinerer kunnskapen med andre fagfelt og noen fortsetter å fordype seg ved å studere videre ved Kunsthøgskolen eller lignende studier ved ulike universiteter. Mange avgangsstudenter ønsker seg videre studier ved kunstfagskolene, selv om et parallelt tilbud er gitt ved UH-institusjoner. Dette kombinert med behovet for etterutdanning er grunnlaget for kunstfagskolenes ønske om å kunne tilby utdanning på nivå 6,7 og 8. ².

² Kunstfagskolene ble fagskoler i slutten av første tiår av dette milleniet. Da var det et krav at nivåbeskrivelsene skulle være på NKR nivå 5.2. I et åpnere perspektiv ser også disse utdanningene at deler av det faktiske læringsutbyttet er på nivå 6, ved at studentene har tilsvarende kunstnerisk utviklingsarbeid som en del av læringsutbyttet. Kunstnerisk utviklingsarbeid er kunstfagenes parallell til forskning i UH-loven. I en HYU parallell på nivå 6 vil nivåbeskrivelsene kanskje bruke andre begrep, men vil være tilnærmet identisk i innhold.

Arbeidsgruppen anbefaler at det lages et parallelt system med læringsutbyttebeskrivelser. Alternativet – en paraplymodell – vil ha høyere administrative og økonomiske kostnader, og innebærer en inngående vurdering av forutsetninger og konsekvenser for de ulike modellene. I tillegg vil det øke akademifiseringen. HYU må tilpasse seg UoH, ikke omvendt.

Innføring av en parallellstruktur vil gjøre det nødvendig med flere endringer i regelverk, og det vil dukke opp relevante spørsmål knyttet til akkreditering og kvalitetssikring, minimumskrav, omfang og kunnskapsbase for de ulike utdanningene, system for overganger, osv.³

Samtidig vil et slikt parallelt system være vesentlig mindre arbeids- og kostnadskrevende på kort sikt. Det vil i praksis handle om en variant av å utvide dagens nivåskildringer, med nivåskildringer som er tilpasset høyere yrkesfaglig utdanning på de respektive nivåene. Et parallelt system vil også i større grad speile utdanningssystemets inndeling i ulike sektorer, og bidra til å gjøre høyere yrkesfaglig utdanning til en klarere og fullverdig utdanningsvei for fagutdanning helt generelt. Arbeidsgruppen foreslår at Nasjonalt fagskoleråd slutter seg til følgende anbefalinger på vei mot en egen yrkesfaglig søyle:

- Kunnskapsdepartementet setter ned en arbeidsgruppe med representanter fra fagskolesektoren og partene i arbeidslivet som kan gi en nærmere beskrivelse av en parallell struktur og læringsutbytte på nivå 6 og 7 og 8.
- Kunnskapsdepartementet setter av budsjettmidler i statsbudsjett for 2026 slik at fagskoler gis mulighet til å søke om budsjettmidler til å utvikle yrkesbachelor. De som oppnår en høyere yrkesfaglig utdanning på bachelornivå, gis videre muligheter til å utvikle yrkesmaster. Det må også være mulig for de som ønsker det å søke om midler på sikt til å utvikle doktorgrad, med nærings-phd og offentlig phd som modell.
- Kunnskapsdepartementet setter ned en arbeidsgruppe som skal utrede opprykk til en ny institusjonskategori. Det kan være “yrkeshøyskole” eller “faghøyskole”.
- Nokut styrkes for å ta imot søknader fra fagskoler som ønsker akkreditering av utdanninger på et høyere nivå i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk.

I kunstfagfeltet er det også et stort behov for kortere utdanninger i et ‘Lære hele livet’ perspektiv. Dette behovet er ikke dekket av UH sektoren og er et område hvor kunstfagskolene i stor grad vil kunne bruke eksisterende ressurser til å tilby utdanninger og emner på nivå 6,7 og 8. Studentene fra Kunstfagskolene bruker utdanningen på ulikt vis, noen etablerer seg med egen bedrift, andre kombinerer kunnskapen med andre fagfelt og noen fortsetter å fordype seg ved å studere videre ved Kunsthøyskolen eller lignende studier ved ulike universitet. Mange avgangsstudentene ønsker seg videre studier ved kunstfagskolene, selv om et parallelt tilbud er gitt ved UH-institusjoner. Dette kombinert med behovet for etterutdanning er grunnlaget for kunstfagskolenes ønske om å kunne tilby utdanning på nivå 6,7 og 8.

³ [evaluering-av-nasjonalt-kvalifikasjonsrammeverk-for-livslang-laring-hovedrapport.pdf \(nokut.no\)](#)

O-57/24 Erfaringer fra flyktningprosjektene i HYU

Til: Nasjonalt fagskoleråd

Fra: Tove Kittelsrud, Fagskolen Diakonova og Marit Wiraas, AOF Østfold (digital)

Sak: [O-57/24](#)

Bakgrunn

Høsten 2022 lyste HK-dir ut inntil tre millioner kroner til prosjekter som skulle utvikle, prøve ut og evaluere høyere yrkesfaglige studietilbud rettet mot flyktninger. Fagskolene ble bedt om å se på samarbeidsformer mellom fagskolene, offentlige myndigheter, frivillig sektor og næringsliv for å best mulig inkorporere nødvendig praksiserfaring og språktrening i undervisningen.

To prosjekter av fem fikk tildeling:

- Fagskolen Diakonova ble tildelt 2 millioner til prosjektet «Integrasjon av flyktninger i høyere yrkesfaglig utdanning – indikatorer for beste praksis».
- AOF Østfold ble tildelt 999 800 for prosjektet «Prekvalifisering til og tilpasning av høyere yrkesfaglig utdanning for flyktninger».

Målet med prosjektene var å utvikle, prøve ut og evaluere studietilbud innen helsefag i høyere yrkesfaglig utdanning rettet mot flyktninger, arbeidsinnvandrere og innvandrere. Prosjektene skulle bidra til økt deltakelse i høyere yrkesfaglig utdanning, arbeidslivet og til å bygge sosiale nettverk. Prosjektene hadde også fokus på at flyktninger, arbeidsinnvandrere og innvandrere skulle oppleve sosial støtte og trivsel i opplæringen, og at egne ressurser og fremtidsperspektiver ble støttet. Bakgrunnen for tiltaket var det høye antallet flyktninger fra Ukraina, men ordningen var åpen for flyktninger fra alle land og som nevnt ovenfor også åpen for arbeidsinnvandrere. Utdanningene var delt opp i mindre moduler som inkluderte praksis i bedrift og språktrening. Begge prosjektene startet opp hver sin klasse i 2024.

Prosjektene har i oppstartsfasen opparbeidet seg mye erfaring som kan være relevant for sektoren, og spesielt ønsker man å belyse følgende områder der man opplever utfordringer; 1) ulik tolkning av regelverk, 2) utfordringer med introduksjonsprogrammet, 3) språkkrav og tidsbegrensninger og 4) finansiering og statlige aktørers rolle.